

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС; СІМЕЙНЕ ПРАВО

УДК 347.1

О. П. Гуйванздобувач кафедри цивільного права і процесу
Харківського національного університету внутрішніх справ

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ІНФОРМАЦІЮ В ЗМІ: ЄВРОПЕЙСЬКА ПРАКТИКА ТА УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

У даній праці проаналізовано питання дотримання принципів свободи слова у випадку поширення відомостей через засоби масової інформації. Досліджені засади основоположного принципу щодо вільного обігу інформації в його тлумаченні європейськими правозастосовними інституціями. Вивчена практика застосування Європейським судом із прав людини положень статті 10 Конвенції, та проведено порівняльний аналіз даного правозастосування з українським судівництвом. Встановлено, що наразі практика оцінювання справедливості публічних висловлювань та притягнення до відповідальності за дифамацію в Європі і Україні суттєво відрізняються. Наведено пропозиції щодо адаптації конвенційних приписів до національної правової системи.

Ключові слова: свобода слова, поширення інформації через ЗМІ, дифамація.

Постановка проблеми. У статтях 18, 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права вказується, що кожна людина має право на свободу думки, совісті і релігії та право на вільне вираження свого погляду [1]. При цьому право на вільне вираження свого погляду включає свободу шукати, одержувати і поширювати будь-яку інформацію та ідеї, незалежно від державних кордонів, усно, письмово чи за допомогою друку або художніх форм вираження чи іншими способами на свій вибір. Втім, зазначені положення Пакту передбачають, що вищезазначене право може підлягати певним обмеженням, які повинні встановлюватися законом і бути необхідними: а) для поважання прав і репутації інших осіб; б) для охорони державної безпеки, громадського порядку, здоров'я чи моральності населення (п. 3 статті 19 Пакту).

Стаття 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод також передбачає, що кожен має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання органів державної влади і незалежно від кордонів. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підляга-

ти таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, що встановлені законом для захисту репутації або прав інших осіб, і є необхідними в демократичному суспільстві. Як свідчить практика Європейського суду з прав людини, який здійснює тлумачення норм даного міжнародно-правового акту та його застосування при розгляді конкретних справ, скарги на утиски свободи у сфері інформаційних відносин займають одне з ключових місць у правозастосуванні даного органу, поступаючись лише захисту права на справедливий судовий розгляд. При цьому саме у вказаній сфері найбільш різке проявляються відмінності в підходах та оцінках національних правових систем та європейської практики. Це безпосередньо стосується і українського правозастосування. Відтак значною мірою якраз через інформаційну відповідальність та відображення в рішеннях ЄСПЛ свого бачення демократичних засад суспільства та влади проявляється справедливість та гуманність вітчизняної системи права. Ці показники якості законодавства значною мірою формують авторитет влади та міжнародний рейтинг держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика, пов'язана з охороною та захистом прав особи на збирання та вільне по-

ширення інформації, досліджувалася такими вченими, як: Ю. Шемшученко, Р. Калюжний, І. Арістова, М. Гуцалюк, М. Демкова, В. Шамрай, В. Копилов, О. Крупчан, В. Бебик, В. Павловський, В. Цимбалюк, М. Швець та ін. Разом із тим вивчення питань ще далеке від завершення. Продовжують залишатися актуальними та потребують подальшого аналізу нормативно-правові засади реалізації права на свободу поширення та обміну інформацією, зокрема в ЗМІ, встановлення належних та припустимих, із моральної точки зору, окремих повідомлень, механізми визначення критеріїв, що відмежовують особисту образу від оціночних суджень. Зміст міжнародних стандартів потребує більш детального вивчення та адаптації до практики національного законотворення. У практичній площині відсутнє прийнятне узагальнення національного правозастосування, яке б здійснило адаптацію української судівничої концепції до європейської практики.

З урахуванням викладеного в даній праці поставлена мета дослідити фактичний стан відносин щодо гарантування свободи слова та інформації та напрацювати конкретні рекомендації, спрямовані на відтворення практики Європейського суду в українському правовому середовищі.

Виклад основного матеріалу. Гарантованість будь-якого суб'єктивного права спирається на механізм його державного забезпечення. Дане право передбачає можливість суб'єкта звернутися за допомогою до державних органів у випадку незаконного його обмеження будь-якими фізичними і юридичними особами. Найбільш дієвим, на наш погляд, вважається судовий захист конституційного права на свободу думки і слова [2, с. 50]. Стан свободи слова в Україні та невиправданий тиск і притягнення журналістів до відповідальності не раз були предметом розгляду різних європейських організацій. Скажімо, Європейський парламент у своїй резолюції від 2004 року констатував, що інформаційна діяльність в Україні все ще залишається під загрозою, все частіше мають місце серйозні порушення проти ЗМІ та журналістів, такі як: прямий тиск і втручання в діяльність окремих ЗМІ з боку державних службовців, свавільні адміністративні та правові заходи проти телевізійних станцій, інших ЗМІ, утиски та насильство проти журналістів (п. 20). З урахуванням цього даний орган закликав органи влади України поважати свободу слова і постійно

вживати ефективних заходів для попередження та покарання винних у випадках втручання в діяльність незалежних ЗМІ, свавільних адміністративних та правових дій проти телевізійних каналів, інших ЗМІ, а також утисків і насильства проти журналістів.

У Рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи «Свобода вираження поглядів у ЗМІ в Європі» також відмічалися факти переслідування медіа та журналістів в Україні після публікацій, в яких висловлювалася критика політиків і посадових осіб при владі. Зокрема, ПАРЕ була схвильована зловживаннями, особливо в регіонах, з боку податкових, регуляторних органів та органів Міністерства внутрішніх справ, спрямованих на залякування опозиційних засобів масової інформації та запропонувала владі України провадити свою політику щодо ЗМІ таким чином, щоб переконливо продемонструвати свою повагу до свободи слова в країні. Це має відбуватися шляхом забезпечення опозиції справедливому доступу до державних загальнонаціональних та регіональних каналів телебачення [3].

Однією з головних перешкод для демократизації відносин у сфері інформаційної відповідальності є, на жаль, велика взаємопов'язаність суб'єктів правотворення та правозастосування з особами, котрі мають особистий інтерес до діяльності, пов'язаної з поширенням інформації. Досить часто і самі законодавці, чиновники та представники судівництва стають об'єктами прискіпливої уваги, а їхні діяння, особистісні взаємини набувають статусу об'єкта ретельного дослідження. Дається взнаки публічний статус даних осіб, який, окрім певних переваг, створює і такі незручності, як підвищений публічний інтерес до діяльності. Попри часто небажані для чиновників різного рангу висвітлення їхніх вчинків, сама свобода обороту такої інформації є важливим чинником демократичної держави, забезпеченої такою інституцією, як громадянське суспільство. Межі прийнятної критики політиків, які діють в цій іпостасі, є більшими ніж для приватних осіб. На відміну від останніх, політик свідомо відкривається для прискіпливого аналізу кожного свого слова та вчинку з боку журналістів і громадськості та повинен бути більш терпимим до критики. Звичайно, політик має право на захист своєї репутації, навіть якщо він виступає не як політик, але вимоги цього захисту мають бути збалансовані з інтересом до відкритої дискусії політичних питань

(див. рішення у справі «Лінгенс проти Австрії» [4, п. 42]).

Тож суб'єкти влади мають зносити вказані незручності, а переслідування за поширення інформації, в тому числі й особистісного характеру, свідчить про наявність у суспільстві ознак недемократичності та тоталітаризму. Але, попри прагнення України до визнання держави як демократичного утворення, як то буває завжди, натикається на інертність щодо сприйняття та усвідомлення характеру необхідних змін. Параграф 2 статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод встановлює підстави можливого втручання з боку держави в здійснення права на свободу вираження поглядів та форми такого втручання («підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям»). Саме поняття «втручання» використовується в п. 1 ст. 10 Конвенції («без втручання органів державної влади») і охоплює вказані форми. Практика Суду дає багато прикладів того, які конкретні дії з боку держави можуть вважатись втручанням: засудження в кримінальному порядку (до штрафу чи ув'язнення), відшкодування в цивільному порядку (у т. ч. відшкодування шкоди за приниження честі, гідності та репутації), цензура тощо. До речі, сам розмір такого відшкодування може становити порушення ст. 10. Саме в галузі інформаційних взаємин з огляду на значну зацікавленість як влади, так і суспільства (ці прояви зацікавленості часто можуть мати протилежну спрямованість, а іноді набувати антагоністичного вигляду) національні регулятивні рішення не вбачаються достатньо об'єктивними. У даній площині обов'язково повинна враховуватися методологія та прецедентна практика європейської правозастосовної системи.

У своїй практиці Європейський суд із прав людини ввів поняття свободи преси, якого немає в статті 10, але воно впливає з неї. Отже, право на свободу вираження поглядів охоплює не лише інформацію та ідеї, які позитивно сприймаються чи вважаються безневинними або нейтральними, але також і такі, що ображають, шокують чи турбують [5, с. 4]. При цьому, розглядаючи подібні справи, Європейський суд із прав людини, передовсім, керується принципом поваги до прав людини у визначенні Конвенції (п. 1 ст. 37 та п. 1(b) ст. 38 Конвенції). Суд наголошує, що преса, відіграючи дуже важливу роль у демократичному суспільстві, не повинна переходити певних меж, зокрема щодо репута-

ції та інших прав. У той же час її обов'язком є поширювати в спосіб, сумісний з її обов'язками та відповідальністю, інформацію та ідеї з усіх питань, що становлять громадський інтерес (рішення у справі «Де Гез і Гійселс проти Бельгії» [6]). У преси є завдання їх поширювати, а в громадськості – право їх отримувати. Якби було інакше, преса не могла б виконувати свою роль «вартового собаки демократії» (рішення у справі «Торгер Торгерсон проти Ісландії» [7, п. 63]).

При цьому ЄСПЛ неодноразово підкреслював, що в справах, які розглядаються національними судами щодо визнання поширеної публічно інформації недостовірною та відшкодування нанесеної цим моральної шкоди, слід проводити реальне відмежування фактів від оціночних суджень. Існування фактів можна довести, а правдивість критичного висловлювання не підлягає доведенню. Вимога довести правдивість критичного висловлювання є неможливою для виконання і порушує свободу на власну точку зору, що є фундаментальною частиною права, захищеного ст. 10 Конвенції (рішення у справі «Лінгенс проти Австрії» від 8 липня 1968 р. [8, п. 46]). Проте навіть якщо висловлювання є оціночним судженням, пропорційність втручання може залежати від існування достатньої фактичної бази для оскаржуваного висловлювання. Розглядаючи контекст певної справи, висловлювання може бути перебільшеним, якщо відсутня будь-яка фактична база.

Між тим українське чинне законодавство, яке опосередковує інформаційні відносини, застосовує інші підходи. Так, вказується, що особа, яка розповсюдила інформацію, повинна довести її правдивість [9, п. 13]. Такий же тягар доведення вимагається і для оціночних суджень, що визначено ст. 37 Закону «Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні»: «Якщо редакція не має доказів того, що опубліковані нею відомості відповідають дійсності, вона зобов'язана на вимогу заявника опублікувати спростування їх». Стаття 23 ЦК України встановлює відповідальність за моральні збитки, завдані дифамацією (дифамація (лат. *diffamatio* – обмова, ганьблення від лат. *diffamare* – поширювати плітки), – це поширення про особу недостовірної інформації, яка принижує її честь та гідність, завдає шкоди діловій репутації. Дифамація є синонімом до терміну «приниження честі, гідності та ділової репутації».

Подібні підходи європейськими організаціями загалом оцінюються критично. Особливі претензії свого часу були висловлені до змісту статей 277 та 302 Цивільного кодексу України. Приміром Секретаріат Комітету Міністрів Ради Європи вказав, що дані норми створюють проблеми щодо свободи вираження поглядів та інформації. Зокрема, в ст. 277 визначалося, що «негативна інформація вважається недостовірною», а ст. 302 передбачала, що «інформація, надана державними органами, вважається достовірною». Це може призвести до того, що журналісти вдаватимуться до самоцензури, щоб уникнути обвинувачень за цими статтями. Тож, як вказувалося, українські органи влади мали б втілити в життя рекомендації Ради Європи, спрямовані на узгодження українських законів у галузі ЗМІ з відповідними стандартами Ради Європи. Вони мають забезпечити суворе дотримання стандартів, які, зокрема, встановлені в ст. 10 Конвенції, в усіх законопроектах, що стосуються свободи вираження поглядів та інформації [10].

У рішенні Європейського суду з прав людини в справі «Українська прес-група» проти України» також вказується, що українське цивільне законодавство дає суперечливе визначення поняття дифамації, що може тлумачитися по-різному, оскільки містить подвійну вимогу. Висловлювання в засобах масової інформації має бути неправдивим та завдавати шкоду репутації для того, щоб вважатися дифамаційним у відповідності з міжнародними стандартами дифамації. Проте це передбачає і захист від завдання шкоди іншим «інтересам», які є надто неточно сформульовані і, отже, відкриті для інтерпретації й можливого зловживання нею: інші інтереси, такі як приватність, повинні бути захищені завдяки окремим статтям, тоді як мала кількість можливих випадків дифамації мають бути чітко та вузько визначені [11, п. 36].

Європейський суд з прав людини також критично оцінює правило, за яким негативна інформація про особу вважається недостовірною. «Негативною інформацією» слід розуміти будь-яку форму критики особи або висвітлення її в негативному світлі. Цей пункт є не лише порушенням права на свободу вираження, але й настільки його викривлює, що правдива, проте негативна, інформація вважатиметься недостовірною. Це не може бути виправдано як необхідність, оскільки досить часто інтересам громадськості буде відповідати поширення

негативних фактів та суджень про людей. Викриття фактів корупції, наприклад, вимагатиме і того, й іншого. Відтак Суд дійшов висновку, що законодавство України не мало чітких формулювань щодо цього питання, а це не дало можливості місцевим судам розрізнити критичні висловлювання, справедливі коментарі та заяви, які не потребували доведення. Таким чином, законодавство України містило негнучкі елементи, що могли призвести до прийняття рішень, несумісних зі ст. 10 Конвенції [11, п. 62].

Таким чином, ЄСПЛ наголошує, що визначеність нормативних актів у правовій системі України має першочергове значення для розгляду справ про захист права, порушеного публічним поширенням неправдивих відомостей. Із цією метою національне законодавство має вдосконалюватися у двох напрямках. По-перше, воно має набути більшої конкретика стосовно регулювання окремих питань, таких як розмежування фактичних даних і оціночних суджень та механізмів і способів кваліфікації і оцінки кожного з них. По-друге, до національного спеціального інформаційного законодавства слід імплементувати як сучасні європейські засади охорони відповідних прав учасників інформаційних відносин, так і міжнародну правозастосовну практику, яка в такий спосіб набуде реального втілення як джерело національного права. Адже стаття 10 Конвенції захищає не тільки суть ідей та інформації, але й їх форму (рішення у справі «Обершлік проти Австрії» [12, п. 57].

Слід відмітити, що Україна, як держава – учасник Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, прийняла до уваги вказані поради європейських інституцій і наразі значна частина критикованих норм змінена або скасована. Це сприяло становленню демократичних засад під час регулювання питань свободи висловлювань, поширення інформації, в тому числі через засоби масової інформації. Але продовжує залишатися неоднозначною національна правозастосовна практика стосовно оцінки дифамаційних проявів інформаційних повідомлень, у першу чергу негативного змісту. ЄСПЛ цій проблематиці також приділяє підвищену увагу. За його прецедентною позицією під час реалізації своїх повноважень журналістська свобода передбачає певне перебільшення або провокативність [13, п. 38]. Як вже вказувалося, згідно з п. 2 ст. 10 право поширювати інформацію та ідеї стосується не тільки ін-

формації та ідей, які сприймаються позитивно або розглядаються як необразливі й незначні, а й таких, які ображають, обурюють і викликають неспокій. Такими є вимоги плюралізму, терпимості й широти поглядів, без яких неможливе «демократичне суспільство» [14, п. 49].

Відтак, за позицією Європейського суду, погляди, висловлені в сильних образах чи з перебільшенням, також користуються захистом, особливо у випадку обговорення суспільно важливих питань. Приміром, у справі «Торгер Торгерсон проти Ісландії» Суд визнав, що статті, які характеризували поліцейських як «звірив в уніформі», «осіб, чий інтелектуальний рівень, як у немовляти», а щодо поліції такі терміни, як «незаконні дії», «нерозсудливість», «тупість», не можна вважати перебільшенням, оскільки їх ужито з метою закликати до реформування поліції [7]. При цьому європейська прецедентна правозастосовна практика, виходячи з необхідності забезпечення дотримання пропорційності втручання, вважає, що під час розгляду подібних справ необхідно здійснювати розмежування фактів та оціночних суджень. Таким чином, Суд розрізняє два типи висловлювань, що поширюються: факти та оціночні судження (відповідно «факти» та «ідеї» за ст. 10 Конвенції). За переконанням ЄСПЛ, факти, наведені в публічних висловлюваннях, потребують перевірки журналістами, а їх поширення має бути добросовісним [15, п. 69]. Такі дії журналістів є підставою звільнення їх від відповідальності, навіть коли поширені факти не є повністю достовірними. Критична оцінка фактів не може бути підставою компенсації моральної шкоди [16, п. 17-19], оскільки є практично оціночним судженням. Натомість оціночні (оцінні) судження, на відміну від фактів, не підлягають доведенню.

Власне, сама вимога доведення правдивості (достовірності) оціночних суджень порушує свободу вираження поглядів, передбачену п. 1 ст. 10 Конвенції, та порушує принцип пропорційності втручання [17, п. 87]. Коли суд вбачає, що висловлювання є оціночними судженнями, пропорційність втручання може залежати від наявності достатньої фактичної основи для таких висловлювань, навіть оціночне судження може бути надмірним, якщо воно не має жодної фактичної основи [18, п. 75-76]. Встановлюючи пропорційність втручання його меті, Суд роз-

глядає таке питання як серйозність тверджень (наприклад, звинувачення у скоєні злочину). Тож, розглядаючи зміст усіх зроблених висловлювань, Суд повинен окремо визначитися, які з них є оціночними, а які – фактичними. І лише після цього Суд переходить до аналізу пропорційності втручання. Оцінюючи законність втручання та підстави, на основні яких таке втручання здійснене, слід брати до уваги як зміст висловлювань, так і контекст, в якому вони були зроблені (виборча кампанія, наприклад).

Відтак, як бачимо, практика Європейського суду з прав людини не передбачає абсолютної свободи слова. Водночас, скажімо, екологічні активісти користуються особливим захистом у реалізації свого права на свободу слова. Практика Суду містить ряд принципів та стандартів, які обмежують можливості опонентів екологічної громадськості використовувати позови про дифамацію з метою припинення діяльності екологічних активістів чи їх залякування. Ці принципи та стандарти повинні застосовувати національні суди під час розгляду справ про захист честі, гідності та ділової репутації.

Висновки. З проведеного дослідження можемо дійти висновків. Право на свободу поширення інформації, вираження поглядів стосується обігу не тільки відомостей, які позитивно сприймаються середовищем, але також і таких, що можуть зачіпати особисті інтереси та окремі сторони життя публічних осіб. При цьому, попри підвищену увагу суспільства до вказаних питань, правозастосовна система при їхньому регулюванні мусить керуватися принципом поваги до прав людини у визначенні Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. У демократичному суспільстві мають бути створені такі умови, коли преса, відіграючи дуже важливу роль у інформуванні спільноти, не переходила б певних меж, зокрема щодо репутації та інших прав. Мають бути, якщо не в нормативно правовому, то принаймні в практичному правозастосованні напрацьовані механізми визначення критеріїв, що відмежовують особисту образу від оціночних суджень. Наявність чітких формулювань щодо визначення ознак дифамації та запровадження європейських стандартів дозволить національній правовій системі правильно розрізнити критичні висловлювання, справедливі коментарі та заяви, які не потребували доведення, від особистих образ.

Список використаної літератури:

1. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: прийнято 16 груд. 1966 р. Генеральною Асамблеєю ООН. Док. ООН A/RES/2200 A (XXI) URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_043.
2. Кушніренко О.Г. Свобода слова як конституційна цінність. Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. № 1077. Серія «Право». 2013. Вип. 15. С. 49.
3. Рада Європи. Парламентська асамблея. Рекомендація 1589 (2003) «Свобода вираження поглядів у ЗМІ в Європі». URL: <http://cedem.org.ua/library/rekomendatsiya-1589-2003-svoboda-vyrazhennya-poglyadiv-u-zmi-v-yevropi/>.
4. Рішення ЄСПЛ від 8 липня 1986 р. у справі «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria), заява № 9815/82. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_066.
5. Андрусевич А. Практика Європейського суду з прав людини у справах про дифамацію. Вісник екологічної адвокатури. 2006. № 30. С. 3–9.
6. Рішення ЄСПЛ від 24 лютого 1997 року у справі «Де Хаез і Гійселс проти Бельгії» (De Haes and Gijssels v. Belgium), Заява № 19983/92. URL: <https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/07/002-9436.pdf>.
7. Рішення ЄСПЛ від від 25 червня 1992 року у справі «Торгер Торгерсон проти Ісландії» (Thorgeir Thorgeirson v Iceland). Заява № 13778/88. URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/6032305/6032305.htm>.
8. Рішення ЄСПЛ від 8 липня 1986 р. у справі «Лінгенс проти Австрії» (Lingens v. Austria). Заява № 9815/82. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_066.
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про захист гідності та честі фізичної особи, а також ділової репутації фізичної та юридичної особи» від 27 лютого 2009 р. № 1. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v_001700-09.
10. Report of the Committee of Ministers of the Council of Europe, Secretariat's Information and Assistance Mission to Kyiv of 16-19 March 2004 on «Compliance with commitments and obligations: the situation in Ukraine» (SG/Inf(2004)12, 8 April 2004. URL: www.oa.edu.ua/loadnew/000/media.doc.
11. Рішення ЄСПЛ від 29 березня 2005 року у справі «Українська прес-група» проти України». Заява № 72713/01. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/980_382.
12. Рішення ЄСПЛ від від 23 травня 1991 року у справі «Обершлік проти Австрії» (Oberschlick v Austria). Заява № 11662/85. URL: <http://swarb.co.uk/oberschlick-v-austria-echr-23-may-1991/>.
13. Рішення ЄСПЛ від 26 квітня 1995 року у справі «Прагер та Обершлік проти Австрії» (Prager and Oberschlick v. Austria) (№ 1). Заява № 15974/90, URL: https://www.juridice.ro/wp-content/uploads/2016/07/prager_and_oberschlick_v_austria.pdf.
14. Рішення ЄСПЛ від 7 грудня 1976 року у справі «Хендісайд проти Сполученого Королівства» (Handyside v. the U.K.), заява № 5493/72. URL: http://mmdc.ru/praktika_evropejskogo_suda/praktika_po_st10_evropejskoj_konvencii/europ_practice90.
15. Рішення ЄСПЛ від 21 грудня 2004 року, остаточне від 21 березня 2005 року у справі «Бусуйок проти Молдови» (Busuioc v. Moldova). Заява № 61513/00. URL: <http://www.5rb.com/case/busuioc-v-moldova/>.
16. Рішення ЄСПЛ від 9 листопада 2004 року у справі «Мараслі проти Туреччини» (Marasli v. Turkey, заява № 40077/98. URL: <http://echr.ketse.com/doc/40077.98-en-20041109/view/>.
17. Рішення ЄСПЛ від 15 лютого 2005 року у справі «Стіл і Морріс проти Сполученого Королівства» (Steel and Morris v. UK). Заява № 68416/01. URL: <http://swarb.co.uk/steel-and-morris-v-united-kingdom-echr-15-feb-2005/>.
18. Рішення ЄСПЛ від 12 липня 2001 року, остаточне від 12 жовтня 2001 року у справі «Фелдек проти Словаччини» (Feldek v. Slovakia). Заява № 29032/95. URL: http://www.sze.hu/~smuk/Nyilvanossag_torvenyek_CEE/Informacioszabadsag/Slovakia%20echr%20feldek%20vs%20slovakia.pdf.

Гуйван О. П. Ответственность за информацию в СМИ: европейская практика и украинские реалии

В данной работе проанализированы вопросы соблюдения принципов свободы слова при распространении сведений через средства массовой информации. Исследованы основы основополагающего принципа свободного обращения информации в его толковании европейскими правоприменительными институтами. Изучена практика применения Европейским судом по правам человека положений статьи 10 Конвенции и проведен сравнительный анализ данного правоприменения и украинского судопроизводства. Установлено, что в настоящее время практика оценки справедливости публичных высказываний и привлечения к ответственности за диффамацию в Европе и Украине существенно отличаются. Приведены предложения по адаптации конвенционных предписаний в национальную правовую систему.

Ключевые слова: свобода слова, распространение информации через СМИ, диффамация.

Guyvan O. P. Responsibility for information in the media: European practice and Ukrainian realities

In this paper, issues of observing the principles of freedom of speech in the dissemination of information through the mass media are analyzed. The foundations of the fundamental principle of free circulation of information in its interpretation by European law enforcement institutions are investigated. The practice of applying the provisions of Article 10 of the Convention by the European Court of Human Rights has been examined and a comparative analysis of this law enforcement and Ukrainian legal proceedings has been carried out. It has been established that at present the practice of assessing the fairness of public statements and bringing to account for defamation in Europe and Ukraine is significantly different. Proposals on the adaptation of the conventional prescriptions to the national legal system are given.

Key words: freedom of speech, dissemination of information through the media, defamation.